

kort nyt

Museum Overtaci flytter

Museet Overtaci, der rummer en af Europas største samlinger af kunst lavet af mennesker med sindslidelser, måtte i december 2018 lukke. Nu er det dog besluttet, at det unikke kunstmuseum for fremtiden skal være at finde på Katrinebjergvej 81 i Aarhus. De nye lokaler byder på nye udstillinger, en ny café, kreative værksteder og en skoletjeneste. Dørene åbner den 5. april. I forbindelse med flytningen har museet også fået nye protektorer, blandt andre har den succesfulde kunstner Tal R sagt ja til at være kunstnerisk protektor, mens tidligere statsminister Poul Nyrup Rasmussen skal være politisk protektor. I mange år har museet holdt til i lokaler på det psykiatriske hospital i Risskov, hvor Louis Marcussen, alias Overtaci, var indlagt i 56 år og lavede en stor del af sin kunst. Museets nye placering hænger sammen med det psykiatriske hospitals udflytning til det ny supersygehus i Skejby.

Kirkekor i Ringe har 50-årsjubilæum

Den 13. april kan Ringe Kirkes pegerkor fejre 50-årsjubilæum. Koret sang for første gang offentligt i 1969 og blev oprettet af organist Henning Nielsen og musiklærer Bodil la Cour Pedersen. Ved den forestående jubilæumsconcert vil den anerkendte komponist og dirigent John Høybye deltage i følgeskab med en række jazzmusikere, blandt andre Mads Granum på klaver og Lauritz Thomsen som sangsolist. Fælleskoret skal optræde med det rytmiske påskeværk "Håb" af John Høybye, og derudover kommer det nuværende pegerkor til at synge et par sange. Jubilæumsarrangementet, der er åbent for alle, er arrangeret af organist og dirigent i kirken Kirsten Wind Retoft, der har ledet pegerkoret de seneste 33 år, og kirkeens senhedsrådsformand.

"Danmarks næste klassiker" udstilles

DR har netop udpeget en ny møbelklassiker i det anmelderroste tv-program "Danmarks næste klassiker". Det blev designeren Rikke Frost, der med sit innovative børnemøbel løb med vindertitlen, og som kan se frem til at få sit møbel udstillet på Designmuseum Danmark. Dog kan man også i en særudstilling på museet opleve de 29 resterende møbler, der er blevet designet af deltagerne gennem programmet. Udstillingen vises mellem den 6. april og den 1. september 2019. Fredag den 5. april kan man i øvrigt møde de fem deltagere, og komme bagom DR i "Open talk" i museets festsal.

Kunstakademiet elever udstiller

Igen i år kulminerer seks års en kunstnerisk uddannelse i en afsluttende udstilling på Kunsthall Charlottenborg. Der sker, når 28 dimittender fra Kunstakademiet Billedkunstskoler mellem den 13. og 18. april fremviser deres værker. På opfordring af de udstillende kunstnere selv er sociolog og forfatter María Bertrán og kunsthistoriker Katarina Stenbichor udpeget til at kuratere årets afgangsudstilling, der skal udgøre et stærkt bud på samfundskunstens fremtidige udtryk. De to kuratorer har som noget nyt valgt at opdele udstillingen i tre sektioner baseret på fraktioner fra et digt af Ursula Andkjær Olsen. Udstillingen har fri entré.

Skuespiller Holger Østergaard står alene på scenen i 95 minutter, men han spiller flere roller – blandt andet i samtaler med sin kone. – Foto: Montgomery/Teatret Svalegangen.

"Du har kræft, Frank"

Svalegangens cancer-monolog "En lille smule ubehag" er både gravalvorlig og hylemorsom, men mere foredrag end kunst

teater

★★★★★

AF LISE MAJGAARD
kultur@k.dk

Frank er en almindelig midaldrende mand med kone og næsten-voksne børn. Han underviser i litteratur og går til lægetjek én gang om året. Her udstår han den ubehagelige rektalundersøgelse med hjælp fra sine døtre, opvassen og diognen kommer uden varsel og uden symptomer: "Du har kræft, Frank," siger doktoren tøvt. Kræft. Ordet vejer tons tungt. Angsten finder ind, men han fejer den bort med en joke og et stift grin. 12 mænd bliver diagnosticeret med prostatakræft hver eneste dag, og sygdommen har store konsekvenser for mandens identitet og seksualitet. Men hvordan skal vi tale om kræften og følgerne? Måske kan vi prøve at grine os ind i en meningsfuld samtale

om det, vi ikke har lyst til at berøre?

Det forsøger Teatret Svalegangen nu med sin sort-komiske forestilling med den sarkastiske titel "En lille smule ubehag", der sætter fokus på ensomheden, angsten og overlevelsesmekanismerne, som sætter ind hos den almindelige mand efter en prostatakræftdiagnose. Forestillingen suppleres af en fotoudstilling og beretninger fra tolv almindelige mænd, der lever med sygdommen.

Skuespiller Holger Østergaard står alene på scenen i 95 minutter, men han spiller flere roller i sine samtaler med sin kone, sin læge, sin penis og sin lukkemuskel. Han har et rart fjæs og en blød stemme, og han ligner nogens far, nogens mand. Han springer umærkeligt fra hylesjov ind i gravalvorlig og tackler de to roller – komiker og offer – med en stærk naturlighed, da han først får talt sig varm. Han taler også til os, fanger øjne rundt omkring, så vi ikke flakser væk

Holger Østergaard er en dygtig skuespiller, og han kunne sagtens have båret et tungere manuskript.

fra hans budskab. Han rister lægernes ringe kommunikationsevner, sin kones omsorg og døden selv. Absurditeterne står i kø i hans forsøg på at undslippe sin lumse virkelighed.

Teatret Svalegangen har ofte behandlet lidelser i krop og sind, men med de seneste satsninger – "Troen og ingen" om mennesker i lamme og død og "Mæt af dage" om aktiv dødsbegravelse – synes teatret, under ledelse af dedikerede Per Smedegaard, at sætte yderligere ind for at lade kunsten give sit publikum ny indsigt og bidrage til helings- og bearbejdsespro-

cesser hos de af os, der skulle være ramt på livet i første, andet eller tredje led. Det er ædle formål, de opererer med, og det er skønt at se teater, der så målrettet søger at forholde sig til samfundets og individets udfordringer.

Men "En lille smule ubehag" er et sært eksempel på en forestilling, der vil et problem for meget. Per Smedegaard og manuskriptforfatter Jeff Metcalf tager for bogstaveligt fat i emnet, især i finalen, der er en direkte afslutning til lægen om, at de skal gå til lægen, også før de føler, der er noget galt. Det er bestemt et vigtigt budskab – men det er, som om de ikke stoler på, at deres publikum kan læse mellem linjerne. Den meget direkte appel banaliserer resten af forestillingen, så det bliver mere foredrag, mere "Djæv med løgn" end kunst.

Formen og humoren afholder også forestillingen fra at gnave ind til kernen af de følelser, der raser i vores hovedperson. Han nævner, som

En lille smule ubehag. Teatret Svalegangen, Aarhus. Tekst: Jeff Metcalf. Instruktion: Per Smedegaard. Spilletil den 13. april 2019.

i en bibemærkning, at han falder i dybe depressioner, men vi ser det ikke. I stedet griner vi hel- eller halvhjertet af hans lange afstikkere ind i drømmes vedkommende forestillingen mon lige så berøringsangst som sin fortæller? Holger Østergaard er en dygtig skuespiller, og han kunne sagtens have båret et tungere manuskript, så også jeg – en forudsætningsløs kvinde – kunne få lov at investere mig i ham og forstå og føle det ubehag, han taler om.

Læs interview med Holger Østergaard om forestillingen på k.dk/kultur

Sygt venskab

Et smertefuldt og hypnotisk portræt af en ond veninde

bog

★★★★★

AF DAMIAN ARGUIMBAU

kultur@k.dk

Laura Ringo's bøger er på mange måder ungdomsbogens svar på Helle Helles. Der sker ikke så forfærdelig meget i dem. Det er frygteligt almindelige mennesker, og så alligevel ikke. Sproget er næsten pinefuldt præcist. Ringo er født i 1990 på Falster og debuterede i 2017 med den stilfærdige ungdomsroman "Cremasterrefleksen", en realistisk fortælling om unges rodløshed og søgen efter mening.

Papirbryllup handler om et usundt venskab mellem den besidderiske Mia og hendes veninde Pil. De er begge studerende og bor sammen i en tværelses lejlighed. De sover sammen i en lille seng uden at gå i seng med hinanden, selvom Mia er lesbisk. Det er Pil ikke. Hun er så småt ved at blive forelsket i Bue, som Mia kalder enten for Idioten, fordi hun ikke kan lide ham, eller for Røde, fordi han til en Matador-temafest var klædt ud som Røde. Det er Pils lejlighed, og Mia har fået lov til at bo i den i kort tid. Men Mia er beregnende og finder på en måde at blive boende.

Hun får Pil med på sin spiseforstyrrelse og får efterhånden overtaget styringen af Pils liv. Mia er som en tæge, man ikke kan komme af med, og som man ikke lægger mærke til, før man er blevet godt sygt af hende.

Der sker noget den dag, Pil får at vide, at hun enten skal købe lejligheden eller flytte ud, fordi ejendommen skal laves om til andelsboliger. Det er Mia, der er bogens kyniske og kontrollerende fortæller: "Pils personlighedstype i eneagrammet er skeptiker. Hun er tit i tvivl. Siden hun startede på tysk, har hun sagt, om, at det måske ikke er det rigtige for hende. Nogle gange taler hun om at flytte ned til sin mor, at hun måske ville have det nemmere, hvis hun flyttede til Tyskland. Pil er typen, der taler meget om ting og sjældent får gjort noget ved dem."

Sproget afspejler Mias kontrollerede og næsten kiru-

gisk præcise sprog. Mia observerer og handler kun, hvis hun kan mærke, at Pil flytter sig for meget fra hende. Det er Pils tvivl, Mia næres af. Når Pil famler og er usikker, får Mia hende til at gøre præcis, som Mia synes. Jo længere tid, der går, jo mere får Mia kontrollen. Pil får for eksempel tilbudt en anden bolig, men Mia ser brevet, inden Pil kommer hjem og smider det ud.

Bogens titel er omdrejningspunktet for handlingen, for Mia og Pil vil holde en fest for at fejre, at de nu har boet samme i et helt år. En slags papirbryllups fest. Jo nærmere festen kommer, jo mere mærker man, at Pil ønsker at komme fri af Mias kontrol. Pil bliver sygt af spiseforstyrrelsen og holder op med at menstruerer, fordi hun faster for meget. Da Mia foreslår, at de køber andelen sammen, er Pil ikke begejstret. Hun vil flytte studie, flytte by, måske flytte sammen med Bue. Pil – og læseren med hende – kan mærke, at Mia føler, at noget er galt. Mia ved bare ikke, hvad hun skal gøre.

Det er næsten smertefuldt at læse, hvordan Pil langsomt, men sikkert, nedbrydes i venskabet med Mia, måske fordi vi alle kender typer som Pil, der har et kæmpe kontrolbehov, og som holder deres omgivelser nede takket være en magt, de tilegner sig, enten umærkeligt eller ved grov følelsesmæssig afpresning. At det er Mia, der er fortælleren, gør dog læserens indlevelse vanskelig, for Mia er blot for følelser. Selv når Mia græder, er det bevidst og for at få Pil til at handle på en bestemt måde. Læseren sidder alene med sin afsky.

Papirbryllup er en stærk roman, der på en gang er ondskabsfuld og hypnotisk. Man sidder med hjertet i halsen, selvom der ikke sker så forfærdelig meget på hver side. Det er et kloget, tænksomt og effektivt studium i en manipulators syge hjerne.

Laura Ringo: Papirbryllup. 180 sider. 229,95 kroner. Gyldendal.

Overraskelser kan ikke udelukkes

Milan Kundera, en af Europas store forfattere, fyldte i går 90 år

/ritzau/

Den tjekkeske premierminister, Andrej Babis, mente i november i fjor, at en af de gamle Tjekkoslovakietts store sønner skulle komme hjem. At han skulle være hjem. Det er forfatteren Milan Kundera, det drejer sig om. Kundera var styresekretær i det kommunistiske Tjekkoslovakiet. I 1975 flygtede han til Frankrig, hvor han i 1981 blev fransk statsborger.

Nu er Kundera oppe i årene. Han fyldte i går 90 år, og denne fødselsdag kunne han måske have fejret som tjekkoslovakisk statsborger, hvis han ville. Premierminister Babis mødtes i november med forfatteren i Paris, og det var angiveligt her, at tilbuddet kom.

Men sådan gik det ikke, skriver det tyske nyhedsbureau dpa, der har talt med Kunderas ven Milan Uhde, der også er forfatter. Hvis Kundera ville være tjekkoslovakisk statsborger, skulle han søge om alle mulige slags papirer, så det blev ikke til noget. Uhde bliver også spurgt, om

Kundera måske arbejder på en ny bog. Nej, svarer han. Det er jeg ikke bekendt med. Men så tilføjer han: "Men overraskelser kan ikke udelukkes."

Milan Kundera blev specielt kendt og berømt i 1988, da bogen "Tilværelsens ulidelige lethed", der handler om erotik og kærlighed i lyset af russernes invasion af Tjekkoslovakiet, blev filmatiseret med Juliette Binoche, Lena Olin og Daniel Day Lewis. Bogen er fra 1983. Kundera selv var ikke begejstret for filmen. Han forbød siden filmversioner af sine bøger.

Milan Kundera er født i 1929, og da kommunisterne overtog magten i Tjekkoslovakiet i 1948, blev han medlem af partiet. Han oplevede Foråret i Prag og blev endegyldigt smidt ud af kommunistpartiet i 1970. Hans skarpe kritik af Sovjetunionen og invasionen af Tjekkoslovakiet førte til, at hans bøger blev blacklisted.

Men hans værker er blevet rost som noget af det mest indsigtfulde, der er skrevet om mennesker under kommunismen.

En usædvanlig evangelist hos Bach

Copenhagen Solists tolkede "Matthæuspasjonen" med stigende intensitet og nerve

koncert

★★★★★

AF PETER DÜRRFELD
bach@k.dk

Det begyndte måske noget anonymt, da Copenhagen Solists under ledelse af Jonathan Ofir fredag aften i Homans Kirke tolkede Johann Sebastian Bachs vel nok vældigste værk, "Matthæuspasjonen". Men umiddelbart efter den indledende korsats begyndte man at spærre øjne og ører op. Frem trådte nemlig en kvindelig sanger, der hidtil i fuld takt havde ydet sit i åbningssatsen "Kommt, ihr Töchter, helft mir klagen" (Kom I døtre, hjælp mig at

klage). Nu sang hun i evangelistens rolle de første strofer i beretningen om Jesu lidelse og død. For mange hænger netop evangelistens parti, hvor Bach ord for ord har brugt Luthers navnkundige bibeloversættelse, sammen med klangen af en tenorstemme – og måske kendt en lyrisk af slagen. Og man skulle da også lige vænne sig til, at det var en sopran, der førte os gennem beretningen i Matthæusevangelietts kapitler 26 og 27.

Hendes navn er Anna Maria Wierød. Og man skulle ikke ret langt ind i handlingen – passionen udvikler sig jo hurtigt til en højspændt historie – før hun med vokal gennemslagskraft og drama-

tisk forenemmelse viste sig at være fortræffelig som den, der holder sammen på træde i Bachs righoldige og komplekse værk. Tilmed var hendes tyske udtale forbilledlig. At man i stigende grad blev grebet af værket, skyldtes også Jonathan Ofir, der fik kor og orkester til at spille og synge med større intensitet og nerve, efterhånden som tingene tilspidsede sig.

"Matthæuspasjonen" blev sats for sats foldet ud efter det særlige koncept, der er kendt og kendt for Copenhagen Solists: En opførelse af et sådant storværk opfattes tilsyneladende som et kollektivt anliggende, og de 13 korsangere skiftes til at træde frem og tolke de mange arter

og duetter, der udgør en væsentlig del af helheden. Og i programmet har man undladt at nævne navne – så publikum må selv finde ud af, hvem der varetager de mest centrale partier, eksempelvis evangelisten – for ikke at tale om Jesus, der blev sunget med store roligere fremtoning af basbarytonen Piet Larsen.

Men man kan mene, at det var et noget bizart valg, at Piet Larsen – umiddelbart efter at Jesus har opgivet ånden – også skulle synge basarien "Mache dich, mein Herze, rein, ich will Jesus selbst begraben" (gør dig rent, mit hjerte, jeg vil selv begrave Jesus). Det er ikke en ligegyldig indvendning, al den stund en

koncert jo, også er en visuel oplevelse, og i betragtning af at koret råder over andre kapable basser.

Men det kom nu ikke til at bringe større skår i glæden over igen at kunne fordybe sig i "Matthæuspasjonen"s mirakuløse mysterium – i min verden den bedst tænkelige optakt til den tilstundende påske.

J.S. Bach: Matthæuspasjonen. Med Copenhagen Soloists, dirigeret af Jonathan Ofir. Koncerten blev gentaget lørdag i Sct. Pauls Kirke, Aarhus, og søndag i Sct. Mariæ Kirke, Helsingør.